

Özel Yüksek Okullar

YAZAN :

Haşım GÜRDAMAR

Yüksek Mühendis

Bir taraftan memleket nüfusunun artması diğer taraftan vatandaşların gelişen dünya şartlarına intibak edebilme arzusu neticesi olarak her yıl daha fazla sayıda genç, yüksek tahsil yapma eğilimi göstermektedir. Her yıl artan yüksek öğrenim talebini memleket ihtiyaçlarına uygun olarak karşılamak için iktidarlar yüksek öğrenim yapan mevcut müesseselerin imkânlarını ve yenilerini kurma işini yeterli derecede başaramamışlardır. Kendilerine rey kaybına sebep olan bu mesele aynı zamanda sosyal hayatımızda çok önemli bir eğitim problemi olarak belirmiştir. Bu hali bizden daha ileride bulunan Batı devletlerinin hayatında görmekteyiz. Ortaya çıkan bu meseleyi çözmek için kıyaslama yolu ile varabileceğimiz ilk çözüm yolu; özel eğitim müesseselerinin sayılarını arttırmaktır.

Ancak Anayasamız özel teşebbüsün faaliyetini ilk ve orta eğitim sahasında kalmaya mecbur etmiştir. Anayasanın 120 nci maddesi Üniversitelerin devlet eliyle ve kanunla kurulabileceği şartını koymuştur. Bu maddenin Kurucu Meclisdeki müzakeresini tetkik edince Kurucu Meclisin özel teşebbüsün bu sahada faaliyet göstermesinin mahzurlarını göz önüne alarak koyduğunu ve yüksek okulla Üniversitelerin birlikte mütalâa ettiğini görmekteyiz. (Tutanak dergisi cilt 4 - Sh. 32 - 35 - 39 - 40 - 41) Anayasanın bu hükmüne rağmen, aynı eğitim aynı hak ve selâhiyetleri sağlayan diplomaları veren yüksek okulları Üniversitelerden ayrı mütalâa etmek; emrivaklılara boyun eğmek ve Anayasayı ihlâlden başka bir şey olamaz. Anayasamızın sosyal adalet, vatandaşlara eşit fırsat tanıma ve zihni kapasitesi müsait olanlara yüksek tahsil sağlamaya devleti vazifeli kılmıştır. (Md. 12 - 50) Bütün bu müeyyideleri bir tarafa iterek iktidarlar kendilerine rey kaybını önlemek için yeni yeni yüksek öğretim müesseseleri açmak çabası göstereceklerine, özel teşebbüsün kar gayesi güden ve Batı âleminde benzerlerine rastlanmayan şekilde özel

yüksek okul açmalarına göz yummuşlardır. Yıllık ortalama geliri 1500 liranın altında olan bir toplumda istenilen yüksek tahsili yapabilmek için yılda 6000 lira gibi bir bedel ödeme mecburiyetinde bırakılmak ve mevcut imkânların bu ödemeyi yapabilenlere seferber edilmesi eğilimi, memlekette orta sınıfın sayısını azaltmaya yardımcı olacaktır.

Özel teşebbüsün ön plânda mütalâa eden Amerika Birleşik Devletlerinde dahi, ilim müesseselerinin ticari maksat ve kazanç sağlama sahası haline getirilmediğini; Üniversitelerin eyaletler, kilise grupları ve vakıflar tarafından kurulduğunu ticari gayesi olmadığını ve idarelerinin üyeler arasında veya okul mezunlarından veya hut toplum liderlerinden seçilen bir mütevelliler heyetine terk edildiğini görüyoruz. Bu konuda bu kadar mutaassıp ve dikkatli davranmanın sosyal ve politik sebepleri olmaz. Yüksek tahsil esnasında talebe belirli bir meslekle birlikte, belirli bir kültür ve bazı prensipler kazanır. Bunların muhtar müesseselerde kazanılması öngörülmüştür ve Üniversite muhtariyetinin sebebi de budur. Bugün bizdeki özel yüksek okulların kuruluş ve işleyişleri bu kurallara da uymaz. Yatırım sahibinin yöneticiyi ve öğretim kadrosunu arzusuna göre seçme ve değiştirmesini önliyen bir hüküm yoktur. Ve bunu hazırlanan özel okullar tasarısı da getirmektedir. Verilen her diplomanın özel yüksek okula büyük kârlar sağladığını, kaydedilen talebede belli bir seviye aranmadığını biran için düşünürsek. Bütün bunların yetiştirilen talebe kalitesi üzerinde fena tesir yapacağı endişesini yaratıyor.

Milletçe ve hep birlikte kalkınmamızın tek yolu plân fikrinin toplum hayatında etkili hale gelmesi, iktidarlar değişse dahi plânın ön gör-

düğü sıraya göre nüfusun mesleklerle yönlendirilmesi ve yatırımların yapılmasına bağlı iken yüksek öğrenimin büyük miktarda özel sektöre devri sonucu olarak nüfusun meslek gruplarına dağılma plânlanması imkânını devlet elinden kaçırmış olacaktır. Bundan böyle ekonomimizin dayanağı olan insan gücü istikbaldeki ihtiyaçlara ve kabiliyetlere göre meslek seçmeye yönlendirilemeyecektir. Bazı mesleklerde lüzumsuz yığılmalar olacaktır. Meselâ on sene sonra bir tek doktoru olan bir kasabada iki tane eczacı bulunabilecek veya Makine Mühendisine ihtiyaç olacaktı lüzumsuz miktarda İnşaat Mühendisi yetişecektir. Milletimizin gelecekteki ihtiyaçlarına göre meslek adamlarını yeter sayıda temin edebilmek amacı ile bölgesel ihtiyaçları da dikkate alarak özel teşebbüs tarafından açılacak okulların açılması ve kontenjan tesbitinde plânlanmanın mütalâasını almak gerekir. Bir meslek okulunu kurmak bina ve gereçlerden evvel öğretim kadrosu meselesidir. Bu kadroda artış sağlamadan bu okulların sayısını arttırmak ve bir şahıstan muhtelif şehirlerdeki okullarda görev almasını istemek; mevcutların da vaktini yollarda harcamasını ve randıman düşmesini doğurur ve bütün bunların sonunda yüksek öğrenimin ehliyetli ellerde devri tehlikesi doğar. Ayrıca bazı kaynaklar tarafından aynı öğretim üyesinin özel yüksek okullarda kolaylıkla sınıf geçirdiği ve devlet okullarında aksine davrandığı ileri sürülmüştür. Bu da endişe verici bir durumdur.

Özel yüksek okulun açılmasına bütün saydığımız mahzurlara rağmen fırsat veren özel okullar tasarısında yüksek okulların meslek gruplarına göre; bina, laboratuvar, kitaplık, öğretim kadrosunun niteliği, öğretim kadrosunun işe devam emniyeti, talebe taksitlerinin tesbiti yönlerinden kifayetsizdir. Tasarı henüz kanunlaşmamışken ve Anayasadaki önleyici hükümlere rağmen bu okullara açılma müsaadesi verilmesi de dikkate değer.

(Devamı XIII. Sayfada)